

MONIAMMATILLISEN YHTEISTYÖN PERUSTELUJA JA HAASTEITA LAPSEN TILANTEEN ARVIOINNISSA

Tuuli Lamponen: YTT, yliopiston lehtori, Tampereen yliopisto

Noora Aarnio: YTM, erikoissosiaalityöntekijä/väitöskirjatutkija, Eteläpohjanmaan hyvinvointialue

Minna Veistilä: VTT, johtaja, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja yhdyspintatyö, Päijät-Hämeen hyvinvointialue

*tuuli.lamponen@tuni.fi; noora.aarnio@hyvaep.fi;
minna.veistila@pajjatha.fi*

Janus vol. 32 (3) 2024, 302–318

Janus

Tiivistelmä

Artikkelissa tarkastellaan, miten moniammatillisen yhteistyön tarvetta perustellaan arvioitaessa lapsen tilannetta lastensuojelun rajapinnalla. Vaikka arvioinnista vastaa sosiaalihuollon ammattihenkilö tai virkavastuussa oleva sosiaalityöntekijä, siihen osallistuu muitakin ammattilaisia ja läheisverkostoa. Näkökulma moniammatillisen yhteistyön perusteluihin ja haasteisiin lapsen tilannetta arvioitaessa muodostui kokemusasiantuntijoiden, ammattilaisten ja esihenkilöiden haastatteluista. Moniammatillisen yhteistyön perusteluina olivat: monipuolisen tiedon kertyminen lapsen tilanteesta, osaamisen varmistaminen oikean tulkinnan muodostamiseksi, vastuun jakaminen ja yksilöllisen arvioinnin muodostuminen prosessin aikana. Moniammatillista yhteistyötä heikentävät arvioinnin kompleksiset rakenteet, vastuukysymysten epäselvytykset ja liian suoraviivainen pyrkimys yhteisymmärrykseen. Riittävän tiedon kertyminen, toimivat rakenteet ja koordinaatio puolestaan tukevat moniammatillista yhteistyötä, jolloin työskentely voi muodostua tiiviiksi yhdessä toimimiseksi ja arviointirakenne kokonaisvaltaisemmaksi.

JOHDANTO

Lapsiperheiden sosiaalityön ja lastensuojelun rajapinnoilla tapahtuvaan arviointiin sisältyy näkemys siitä, että lapsen hyvinvointi on uhattuna siten, että mahdollisesti tarvitaan lastensuojelun toimenpiteitä (Dingwall ym. 2014; Kataja 2012; Munro 2005; 2019; Pösö 2010). Lapsen elämäntilanteeseen ja tuen tarpeeseen kohdistuvaa arviointia tehdään Suomessa sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaisena palvelutarpeen arviointina sekä lastensuojelulain (417/2007) mukaisena lastensuojelun tarpeen selvittämisenä lastensuojeluilmoituksen tai sosiaalihuoltolain mukaisen yhteydenoton saavuttua sosiaalipalveluihin. Lapsiperhepalveluiden asiakkuus määrittyy näiden kahden

lain mukaisesti riippuen asiakkaan sen hetkisestä elämäntilanteesta ja tuen tarpeesta. Sosiaalihuoltolain mukainen asiakkuus eroaa lastensuojelulain mukaisesta asiakkuudesta muun muassa siinä, että sosiaalihuoltolain mukainen asiakkuus perustuu vapaaehtoisuuteen, kun taas lastensuojelun asiakkuus ei edellytä asiakkaan suostumista. Palvelujen järjestäjät ovat erilaisin organisaattorin tavoin vastanneet näihin kahden lain alle jakautuviin lapsen tilanteen arvioinnin tehtäviin (Veistilä & Heino, tulossa). Tämä lainsäädännöllinen ja organisatorinen lähtökohta tekee kahden eri lain rajapinnalla tapahtuvan moniammatillisen arvioinnin jännitteiseksi ja kiinnostavaksi (Lamponen & Aarnio 2024).

Edellä kuvattujen lakien tehtävämäärityksistä käytetään tässä artikkelissa yhdistävää käsitettä lapsen tilanteen arviointi kuvaamaan molempien lakien perusteella tapahtuvaa arviointia niiltä osin, kun näitä erilaisia arviointiprosesseja on mahdollista käsitellä rinnakkain. Lapsen tilanteen arvioinnissa tehdään päätelmiä lapsen tilanteeseen kohdistuvista riskeistä sekä lasta suojaavista tekijöistä. Samalla tehdään valintaa siitä, mihin toiminta suunnataan kyseisessä tilanteessa. (Helm 2016.) Arviointiprosessiin vaikuttaviksi tekijöiksi on tutkimuksessa tunnistettu päätöksentekotilanteissa käytettävissä oleva tieto ja tiedon käsittelyn kautta muodostuva oletus ratkaisun vaikutuksista lapsen tilanteeseen (Gambrell 2012; Shlonsky & Benbenishty 2014). Arviointiprosessissa on olennaista analysoida ja tulkita kriittisesti tietoa, ottaen huomioon lapsen kokonaistilanne, taustatekijät sekä lapsen ja perheen tuen tarpeet (esim. Blomberg ym. 2013; Helm 2016; Jaakola 2020).

Lapsen tilanteen arvioinnista vastaa sosiaalihuollon ammattihenkilö tai virkavastuussa oleva sosiaalityöntekijä. Arviointiin voi kuitenkin osallistua useita ammattilaisia eri ammattiryhmistä. Erilaisten vaikeuksien kasautuminen ja tilanteiden vaativuuden kasvaminen perheissä vaatii sitä tukevilta ammattilaisilta usein uudenlaisia toiminnantapoja, eikä yhden ammattiryhmän asiantuntijuus ole aina riittävää. Tällöin voidaan tarvita tiiviimpää moniammatillista yhteistyötä (mm. Morgan ym. 2019; Mönkkönen & Kekoni 2020).

Ammattilaisten välisestä yhteistyöstä säädetään muun muassa sosiaalihuoltolaissa, jonka mukaan sosiaalihuoltoon tulee toteuttaa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa siten, että sosiaalihuollon ja tarvittaessa muiden hallinnonalojen palvelut muodostavat asiakkaan edun mukaisen kokonaisuuden. Arviota tekevän on oltava tarpeen mukaan yhteydessä eri yhteistyötahoihin ja asiantuntijoihin sekä henkilön omaisiin ja muihin hänelle läheisiin henkilöihin. (SHL1301/2014, 36§,41 §.) Yhteistyön tarkastelu lapsiperhepalveluiden moniammatillisissa rakenteissa on tärkeää asiakkaiden ongelmien vaikeutuessa. Yhteistyön tarve ja intensiteetti kasvavat, kun asiakkaan tilanteesta tunnistetaan olevan useita riskitekijöitä ja kompleksisuutta. (Hood 2014; Isoherranen 2005.) Näissä tilanteissa eri ammattilaisten voi olla myös entistä vaikeampaa löytää yhteinen näkemys siitä, miten lasta ja perhettä tulisi auttaa (Mack ym. 2017).

Tarkastelemme artikkelissa sitä, miten moniammatillisuuden tarvetta perustellaan ja millaisia haasteita siinä tunnistetaan lapsen tilanteen arvioinnissa sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain rajapinnalla. Näkökulma muodostuu lastensuojelun kokemusasiantuntijoiden, lapsiperheiden sosiaalityössä ja lastensuojelussa työskentelevien ammattilaisten ja esihenkilöiden haastattelujen pohjalta. Edellä esitettyyn kysymykseen vastataan erillisaineistojen temaattisen analyysin synteessin avulla. Yhtäaikainen eri näkökulmia yhdistävä tutkimusasetelma lapsen tilanteen arviointiin tuo esiin laajempaa ymmärrystä moniammatillisen arvioinnin perusteluista.

**MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ
VASTAUKSENA KOMPLEKSISEEN
ARVIOINTITEHTÄVÄÄN?**

Lapsiperheiden sosiaalityössä sekä lastensuojelussa tehtävää ammattilaisten välistä yhteistyötä kuvataan usein moniammatillisen yhteistyön käsitteellä. Käsite on vakiintunut suomalaisessa kontekstissa, vaikkakaan se ei ole terminä yksiselitteinen. (esim. Isoherranen 2005; 2012; Kekoni ym. 2019; Mönkkönen ym. 2022.) Se toimii kuitenkin moniammatillisuuden muotoja yhdistävänä kattokäsitteenä. Muita vaihtoehtoisia käsitteitä ammattilaisten välisen yhteistyön kuvaamiseen ovat muun muassa monialainen tai monitoimijainen työskentely (esim. Alatalo ym. 2017; Alho 2021; Muukkonen 2016; Nieminen ym. 2020; Mönkkönen & Kekoni 2022). Käytämme tässä yhteydessä moniammatillisuuden käsitettä, koska tarkastelumme kohdistuu tutkimusaineistosta havaittaviin tulkintoihin ammattilaisten välisestä yhteistyöstä lapsen tilannetta arvioitaessa. Olemme koonneet aikaisempaa tutkimustietoa moniammatillisesta yhteistyöstä koskien erityisesti työntekijän näkökulmaa sekä osin järjestelmätason ilmiötä.

Moniammatillinen yhteistyö kuvaa muun muassa yhdessä tehtävää työtä ja perinteisten ammatillisten roolien säilyttämistä. Ammattilaisten orientaatio arvioinnin tekemiseen on erilainen jo koulutustaustasta johtuen (Rautio 2014; Richardson & Asthana 2006). Hallintolain (434/2003) 10 §:ssä perustellaan viranomaisten välistä yhteistyötä, jonka mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä. Sosiaalialan ammattilaisten

on sosiaalihuoltolain (1301/2014) 41 §:n mukaan huolehdittava siitä, että asiakkaan tilanteessa on käytettävissä riittävästi monialaista osaamista sekä asiantuntemusta. Ammattilaisten välisen yhteistyön tavoitteena voidaan nähdä olevan tiedon ja asiantuntijuuden yhdistäminen asiakkaan eduksi, jolloin kukin ammattilainen hoitaa lakisääteiset tehtävänsä toimivaltansa rajoissa. Juhilan ja kumppaneiden (2021) mukaan asiakkaan saamaa hyvää palvelua ja oikeusturvan toteutumista edistää eri viranomaisten toimiva yhteistyö. Tästä näkökulmasta on olennaista sopia ammattilaisten välisestä yhteistyöstä ja työnjaosta erityisesti tilanteissa, joissa asiakkaalla on samanaikaisesti asiakkuuksia useissa palveluissa. Jos yhteiseen sopimiseen ei päästä, voi asiakas kokea järjestelmän hajanaiseksi. (Emt.) Yhtenä moniammatillisen yhteistyön haasteena tunnustetaan palveluiden koordinoimien puute, mistä aiheutuu myös päällekkäisiä asiakasprosesseja eri palveluissa (Alatalo ym. 2017).

Moniammatillinen yhteistyö voi sisältää tiimityötä, koordinoimista tai verkostoyhteistyötä. Moniammatillista tiimityötä on määritelty eri ammattilaisten väliseksi työksi, jossa jaetaan tiimi-identiteetti ja työskennellään yhteisvastuullisesti, tiiviisti, kokonaisvaltaisesti ja keskinäisessä riippuvuussuhteessa tarkoituksena ratkaista asiakkaan ongelma ja tarjota tilanteeseen sopivaa palvelua. Moniammatillisessa tiimityössä eri ammattilaisten osaaminen yhdistyy ja ammattilaiset työskentelevät sitoutuneesti yhteisen tavoitteen parissa. (Reeves 2018.) Verkostoyhteistyössä puolestaan työskentelyyn osallistuu eri ammattilaisten muodostamia laajempia kokoonpanoja ja siinä on keskeis-

tä eri ammattialojen välillä käytävä vuoropuhelu (Mönkkönen 1996, 62). Tavoitteet ja vastuut moniammatillisessa yhteistyössä vaihtelevat ja yhteistyö voi olla minimissään tiedon vaihtoa, mutta se voi myös muodostua tiiviiksi yhdessä toimimisen tavaksi (Isoherranen 2012). Moniammatillinen yhteistyö näyttää usein itsestäänselvytenä ilman, että yhteistyön tekemisen tapaa arvioitaisiin sen tarkemmin. Aiemmissä tutkimuksissa on tuotu esiin moniammatillisen yhteistyön edellytyksiä, sitä tukevia tai estäviä tekijöitä. Tukevia tekijöitä ovat esimerkiksi keskinäinen kunnioitus, vuorovaikutustaidot, resursointi, vastuukysymysten huomioiminen ja johtajuustaidot. Näiden edellä mainittujen tekijöiden toimimattomuus vaikuttaa puolestaan heikentävästi moniammatilliseen yhteistyöhön. (Herbert ym. 2021; Mack ym. 2017.)

Moniammatillisen yhteistyön lähtökohtana ovat kunkin ammatti- ja tieteenalan erilaisten teoriataustojen sekä näkökulmien huomioiminen. Monenlaisten lähtökohtien yhteensovittaminen voi myös johtaa tilanteeseen, jossa yhteistä näkemystä on vaikea muodostaa (Lappalainen 2014). Moniammatillisessa ryhmässä tapahtuva arviointi voi ajautua sellaiselle vuorovaikutuksen kehälle, joka vahvistaa jo muodostunutta virheellistä tulkintaa ja siitä seuraavia päätelmiä. Virheelliseen ajattelukehään ajautuminen johtuu liian suoraviivaisesta pyrkimyksestä löytää yhteisymmärrys arviointitilanteesta. Tällöin esimerkiksi ryhmän vahvan jäsenen esittämiä päätelmiä tai ratkaisuja ei kyseenalaisteta riittävästi. (Broadhurst ym. 2011.) Aikaisemmassa tutkimuksessa on myös tunnistettu, että jos ammattilaisten ja asiakkaiden välillä on luotta-

muksellisuutta, myös moniammatillisiin kohtaamisiin muodostuu selkeä rakenne ja yhteistyön koordinaatio on toimivampaa. Tällöin moniammatillisella yhteistyöllä on paremmat edellytykset onnistua tukemaan asiakkaan hyvinvointia. (Widmark ym. 2013.)

Muiden ammattilaisten osallistuminen sosiaalityöntekijän arviointiin näyttää vaihtelevan (Berrick & Chambers 2020; Brandon ym. 2008; Darlington ym. 2005; Jaakola 2020; Janssens ym. 2010; Munro 2005; Nieminen ym. 2020). Arviointia myös ohjataan eri tavoin organisatorisesti ja asiakkaiden suhtautuminen arviointiin ja sitä tekeviin ammattilaisiin vaihtelee (esim. Holland 2004). Selkeämmiltä tuntuvat arvioinnin kohteena olevat tilanteet voidaan arvioida yhden ammattilaisen toimesta, mutta vaativissa ja kompleksisissa tilanteissa edellytetään moniammatillista arviointia ja kokonaisvaltaisen ymmärryksen rakentamista yhdessä muiden kanssa (Mönkkönen & Kekoni 2020). Tutkimuksen pohjalta voidaan todeta, että hyvä moniammatillinen työkäytäntö vaatii koordinaatiota eri toimijoiden kesken arviointiprosessin alusta loppuun (Hultman ym. 2018; Munro 2011; O’Sullivan 2011; Thompson 2013). Eri ammattilaisten välinen yhteistyö voi ennaltaehkäistä lapsen ja perheen ongelmien kumuloitumista ja auttaa lasta ja perhettä keskitetysti. Se voi olla tukemassa jaetun ja täydellisemmän kuvan muodostamista lapsen ja perheen tilanteesta. (Alfandari 2019.) Asiantuntijuus, arviot ja resurssit yhdistyvät, kun päätetään yhdessä eri toimijoiden – asiakas mukaan lukien – ratkaisusta, jolla lasta ja perhettä pyritään auttamaan.

Lapsen tilanteen moniammatillista arviointia haastaa lapsiperheiden sosiaalityön ja lastensuojelun ilmiöiden kompleksisuuden lisäksi läheis- ja viranomaisverkostojen yhteensovittaminen (Hood 2018; Yliruka ym. 2018). Organisatorisella tasolla vastaus haasteisiin saattaa olla uusien toimijoiden kutsuminen mukaan, jolloin paradoksaalisesti hyvää tarkoittavan yhteistyön mukanaan tuomat erilaiset näkemykset voivat lisätä monimutkaisuutta entisestään. Tulkinnat riittävästä lapsen ja perheen tilanteen kokonaiskuvasta vaihtelevat eri toimijoiden kesken joutuessa ammattilaisten erilaisista ammatillisista orientaatioista ja perustehtävistä. Arvioinnin tuloksena muodostunut ymmärrys lapsen tilanteesta ei myöskään ole pysyvää, vaan muokkaantuu tilannetta koskevan tiedon lisääntyessä ja arvioinnin aikana käytyjen keskustelujen myötä. Ammatillisilla voi olla myös erilaisia strategioita lapsen ja perheen tilanteeseen kiinnittyvien riskien ja epävarmuuksien käsittelyssä sekä tulevaisuuden ennakkoinnissa, millä on vaikutuksensa yhteiseen työskentelyyn, arviointiin ja päätöksentekoon: tällöin yhteistyöhön liittyvä monimutkaisuus haastaa päätelmien tekemistä alati muuttuvissa tilanteissa ja tulkinnoissa. (Hood 2014; Schneider ym. 2017; Thompson 2013.) Jaetun näkemyksen muodostaminen vaatiikin tiedon käsittelyä sekä hypoteesien ja tulkintojen testaamista moniammatillisessa kontekstissa.

Moniammatillista arviointia edistävät ja estävät myös persoonalliset ominaisuudet, organisatorinen asema ja uskemukset (Jent ym. 2011; Thompson 2013). Onnistunut työskentely edellyttää suhteissa toimimista ja vuoro-

vaikutusta. Vuorovaikutussuhteet vaikuttavat ryhmädynamiikkaan joko yhteistyösuhteena tai mahdollisten konfliktien muodostumisena (Hood 2014, 30). Moniammatillinen yhteistyö haastaa vuorovaikutusta. Ryhmämuotoinen kommunikaatio saattaa olla kapeutunutta tai jopa rajoittunutta, ja siihen vaikuttavat esimerkiksi työskentelylle asetetut aikarajat. (Appleton ym. 2015.)

Parhaimmillaan moniammatillisessa arvioinnissa työskennellään yhdessä; muodostetaan näkemys asiakkaan tilanteesta ja tavoiteltavasta muutoksesta (Klein 2010). Eri ammattilaisista koostuva ryhmä voi lähtökohtaisesti myös tuottaa monipuolisempaa tietoa, näkökulmia ja erilaisia ratkaisuja päätöksenteon tueksi, jolloin päätöksenteko ei jää vain yksittäisen sosiaalityöntekijän varaan (Alfandari 2019; D'Amour ym. 2005; Mönkkönen ym. 2022; Nieminen ym. 2020). Tällainen työskentelyote vaatii verkostoyhteistyötä ja toimivia suhteita eri ammattilaisten välillä (Järvensivu 2020). Tähän artikkeliin tehdyn tutkimuskatsauksen perusteella moniammatillinen yhteistyö vaikuttaa myönteisesti lapsen tilanteen arviointiin, mutta se ei automaattisesti takaa laadukkaita päätöksiä. Vaikka tutkimuskatsaus moniammatillista arviointia koskien on tehty työntekijän näkökulmasta ja järjestelmätasoisena ilmiönä, yhdistyy tässä tutkimuksessa asiakkaan näkökulma arviointiin näkemystietona tutkittavasta ilmiöstä (Aarnio & Pösö 2023).

TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄ

Kysyimme tutkimuksessamme: 1) miten moniammatillisuuden tarvetta perustellaan ja 2) millaisia haasteita siinä

tunnistetaan lapsen tilanteen arvioinnissa sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain rajapinnalla. Tutkimusaineisto muodostui 28 ammattilaisen ryhmähaastattelusta, 14 kokemusasiantuntijoiden ryhmähaastattelusta ja 17 esihenkilöhaastattelusta. Tulosluvuissa käytetään aineistositaintien yhteydessä KA (kokemusasiantuntija), AM (ammattilainen) ja EH (esihenkilö) -lyhenteitä erottamaan aineisto-otteita toisistaan. Tutkimus toteutettiin osana Lastensuojelu lapsen etuna? – tutkimushanketta ja aineisto kerättiin vuosina 2021–2022. Esihenkilö- ja ammattilaisaineisto kerättiin alueellisesti kattavasti koko Suomen alueelta ja kokemusasiantuntijaaineisto kokemusasiantuntijatoimintaa organisoivien järjestöjen ja kuntien kautta. Tutkimus on käynyt läpi eettisen ennakoarviointiprosessin ja saanut puoltavan lausunnon (Lausunto 54/2021, 14.6.2021) Tampereen yliopiston ihmistieteiden eettiseltä toimikunnalta. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja tutkittavien suostumus sekä anonymiteetti varmistettiin tutkimuksen eri vaiheissa.

Ammattilaisten ryhmähaastatteluihin (n=28) osallistui yhteensä 120 lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaalityössä toimivaa sosiaalityöntekijää ja sosiaali-ohjaajaa sekä muita arviointia tekeviä ammattilaisia (nuorisotyöstä, koulusta, varhaiskasvatuksesta, terveydenhuollosta tai poliisista). Ryhmähaastatteluisa oli vaihdellen kahdesta kahdeksaan henkilöä paikalla. Kokemusasiantuntija- ja haastatteluihin (n=14) osallistuneet nuoret ja vanhemmat toimivat lastensuojelun kokemusasiantuntijoina järjestöjen tai kuntien rakenteissa. Kokemusasiantuntijana toimimisen ajanjakso vaihteli vasta-alkajasta useisiin vuosiin.

Vanhempien ryhmähaastatteluja tehtiin kuusi (yhteensä 21 vanhempaa) ja nuorten ryhmähaastatteluja kahdeksan (yhteensä 20 nuorta). Kokemusasiantuntijaryhmien koko oli 2–5 henkilöä ja haastattelut kestivät 45 minuutista kahteen tuntiin. Ammattilaisten ja kokemusasiantuntijoiden haastatteluisa käytettiin vinjettiä eli kuvitteellista asiakastilannetta.

Vinjetti:

Elias (9) ja Anna (14) asuvat vanhempiensä kanssa. Eliaksella on haasteita kouluasioissa. Koetulokset ovat olleet heikolla tasolla, eikä Eliaksella ole ystäviä koulussa. Hän on kertonut opettajalle itkuisesti, ettei hän uskalla sanoa vanhemmilleen läksyntekovaikeuksistaan. Koulu ei ole onnistunut tavoittamaan vanhempia. Joinakin aamuina isä on tuonut Eliaksen myöhässä koululle ja isä on vaikuttanut sekavalta. Eliakselle on tehty perheneuvolassa psykologiset tutkimukset, joiden perusteella on arvioitu, että Eliaksen erityiset tarpeet eivät tule kotona kohdatuiksi. Anna pärjää koulussa hyvin ja hänellä on laaja ystäväpiiri. Anna on kuitenkin käynyt tänä syksynä useita kertoja terveydenhoitajalla epämääräisten kipujen ja väsymyksen vuoksi. Hän on ollut jonkin verran öisin poissa kotoa viime aikoina. Anna ei ole kertonut vanhemmilleen missä hän öitään viettää. Molemmilla vanhemmillä on mielenterveysongelmia. Vanhemmat ovat kertoneet perheneuvolassa haasteistaan tukea Eliasta ja Annaa. Anna ei ole kertaakaan tullut perheneuvolan tapaamisiin. Perheneuvolan psykologi ottaa yhteyttä lapsi- ja perhepalveluihin yhdessä vanhempien kanssa.

Ryhmähaastatteluisa esitettiin vinjettiin pohjavia kysymyksiä, joiden teemat liittyivät arvioinnin toteutta-

miseen, arvioinnin tekijään, perheen tilanteeseen, organisaatioon sekä lapsen etuun. Vinjetin tarkoituksena oli ohjata ryhmähaastattelun keskustelua juuri sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain rajapinnassa tapahtuvaan arviointiin, suunnaten pohdintaa siihen, ylittykö lapsen tilanteen arvioinnin kautta kynnyks lastensuojelun asiakkuuteen. Kokemusasiantuntijoiden haastatteluissa käsiteltiin lisäksi joitakin teemoja asiakaskokemuksiin pohjautuvien tutkimusten pohjalta muodostettujen väittämien avulla. Väittämien avulla pyrittiin tavoittamaan kokemusasiantuntijoiden näkemyksiä ”hyvästä arvioinnista”. Kokemusasiantuntijoiden tuottamassa tiedossa on mukana omaan kokemukseen, kokemusasiantuntijatoiminnan mukana syntyneeseen kollektiiviseen kokemukseen sekä muuhun heidän käytettävissään olevaan tietoon pohjautuvaa näkemystä (Aarnio & Pösö 2023). He siis asettuivat tarkastelemaan ammattilaisten ja esihenkilöiden tapaan lapsen tilanteen arviointia ammatillisena työnä omasta näkökulmastaan.

Esihenkilöiden yksilö- ja parihaastattelut (n= 17) toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina puhelimen tai Microsoft Teams -ohjelman välityksellä. Haastateltavat (21 esihenkilöä) toimivat yksiköissä, joissa tehtiin lapsen tilanteen arviointia. Suurin osa haastateltavista toimi lapsiperheiden sosiaalityössä tai lastensuojelussa johtavina sosiaalityöntekijöinä, mutta lapsen tilanteen arvioinnin organisointimuotojen ja esihenkilönimikkeiden kirjo oli suuri. Haastatteluteemoja olivat organisaatiota kuvailevat taustatiedot, lastensuojelun tarpeen selvittämisen ja palvelutarpeen arvioinnin järjestäminen organisaatiossa, ohjeis-

tukseen ja arvioitsijoihin liittyvät kysymykset, lasten ja perheiden tilanteisiin liittyvät kysymykset, arvioinnin tehtävä sekä arviointia koskevat väittämät.

Analyysimenetelmänä käytettiin temaattista analyysiä (Braun & Clarke 2022), jonka avulla tavoitettiin moniammatillista arviointia käsitteleviä temaattisia kokonaisuuksia tutkimusaineistoista. Analyysi oli kaksivaiheinen. Ensin esihenkilöiden, ammattilaisten ja kokemusasiantuntijoiden haastatteluaineistoista analysoitiin erikseen sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain rajapinnalla tapahtuvaa moniammatillista arviointia perustelevia aineistonäytteitä. Osallistujien puheenvuoroja ja käsityksiä moniammatillista arviointia koskien analysoitiin ensin erikseen kunkin aineiston kohdalla (ks. Barbour 2005, 31; Morgan 1997), jolloin aineistosta teemoiteltiin moniammatillista arviointia edistäviä ja sitä haastavia tekijöitä. Nämä teemat uudelleen nimettiin niitä kuvaavin käsittein. Tämän jälkeen kolmen erillisen analyysin kautta muodostuneet teemat koottiin yhteen, ja niitä tarkasteltiin rinnakkain etsien eroavaisuuksia ja samankaltaisia tulintoja. Tässä vaiheessa erillisaineistojen synteysin avulla muodostettiin eri aineistoja yhdistävä temaattinen jaottelu. Avaamme seuraavaksi edellä kuvatun kaksivaiheisen analyysin kautta muodostuneita pääteemoja.

MONIAMMATILLISUUDEN PERUSTELUJA JA HAASTEITA

Vaikka moniammatillisuuden perustelut lapsen tilannetta arvioitaessa sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain rajapinnalla vaihtelivat jonkin verran

ammattilaisten, esihenkilöiden ja kokemusasiantuntijoiden kesken, oli aineistosta löydettävissä perusteluja yhdistäviä teemoja. Moniammatillisen arvioinnin perusteluina esihenkilöt, ammattilaiset ja kokemusasiantuntijat näkivät monipuolisen tiedon kerryttämisen, osaamisen varmistamisen, vastuun jakamisen ja yksilöllisen arvioinnin muotoutumisen prosessin aikana.

Monipuolinen tiedon kerryttäminen

Kaikissa aineistoissa korostettiin monipuolisen tiedon kerryttämisen näkökulmaa moniammatillisuuden perusteluna lapsen tilannetta arvioitaessa. Tällöin lasta ja perhettä sekä heidän läheisverkostojaan pidettiin merkityksellisinä tiedon tuottajina. Myös perheen ympärillä jo toimivat ammattilaiset nähtiin tiedon tuottajina. Laajalla tiedon keruulla varmistettiin lapsen tilannetta koskevan tiedon kattavuutta ja luotettavuutta.

Siihen näkökulmaan mikä on se omakin kokemus, että kun kuitenkin se laki antaa mahdollisuuksia siihen, että voidaan konsultoida ja saada tietoa, esimerkiksi lääkäreiltä tai terveydentilasta tai koulusta tai mistä tahansa, (--) se asiantuntijatieta pitäisi pystyä jotenkin hyödyntämään siinä prosessissa, kun sitä arviointia tehdään, jos siellä on tällaisista erityisosaamista vaativia alueita siinä perheen ongelmakentässä. (KA2)

Aineistonäytteessä tuodaan esiin moniammatillisuuden perusteluna monipuolisen tiedon kerryttämisen lisäksi oikean tulkinnan muodostaminen kerätystä tiedosta erityisosaamista vaativien aihealueiden yhteydessä. Monesta lähteestä tulevan mahdollisimman kat-

tavan tiedon nähtiin myös vähentävän virheellisen tulkinnan vahvistumisen riskiä. Kokemusasiantuntijat ja esihenkilöt asettivat sosiaalityöntekijälle toiveita siitä, että tietoa lapsen tilanteen selvittämiseksi kerättäisiin vuorovaikutuksessa laajasti eri ammattilaisilta ja asiakkailta. Tämä nostettiin esiin myös ammattilaisaineistossa. Tieto ja tietäminen nähtiin arvioinnissa keskeiseksi yhdessä työskentelyn perusteluksi. Ammattilaiset, esihenkilöt ja kokemusasiantuntijat näkivät moniammatillisessa arvioinnissa tärkeänä yhteisen tulkinnan muodostamisen yhdessä arvioinnin osapuolten kanssa:

(--) että kun ne ihmiset tulee, niin todetaan, tällainen tieto meillä on, mutta oikeasti me emme tiedä mitään, että yhdessä sitten. Ja perheeseen ei välttämättä tiedä. Eli sitä tietoa muodostetaan yhdessä heidän kanssa. (AM16)

Tiedon jakamisesta suhteessa moniammatillisiin toimijoihin keskusteltiin yhteneväisesti ammattilaisten ja kokemusasiantuntijoiden haastatteluilta. Lapsen tilannetta koskevaa tietoa tuli jakaa lapsen edun mukaisesti, mutta sitä tuli myös perustellusti rajata sosiaalityöntekijöiden toimesta. Usean eri alan toimijan mukanaolo saattoi lisätä riskiä tiedon siirtymisestä sellaisille ammattilaisille, jotka eivät olleet tosiasiallisesti osallisia lapsen asiassa. Ammattilaisten ja kokemusasiantuntijoiden haastatteluilta pohdittiin yhdenmukaisesti sitä, että vinjetissä esiintyvälle perheneuvolalle tulisi jakaa tietoa lapsen tilanteesta, mutta esimerkiksi koulun suuntaan lasta tai perhettä koskevan sensitiivisen tiedon antamista tulisi rajata.

No, esimerkiksi jos ajatellaan koulun ja sosiaalityöntekijöiden väli, niin mun mielestä sitä perheen juttua ei kerrota kouluun, vaan koulusta vaan kerrotaan että miten koulussa tyyliin menee. Toki että jos on nyt vaikka psykologeja ja semmoisia, että se kaikki välttämättömät jutut sen etenemisen kannalta tulee kerrotuksi ja avautua niin silleen pitää ehkä arvioida vähän sitten että mikä on välttämätöntä. (KA1)

Tiedon kertymisen ja sen jakamisen riskinä olivat useiden toimijoiden erilaiset näkemykset, jolloin usean ammattilaisen mukanaolo lisäsi monimutkaisuutta eikä se silloin toiminut toivotulla tavalla ratkaisuna arviointitilanteessa.

Osaamisen varmistaminen

Esihenkilöt, ammattilaiset ja kokemusasiiantuntijat kuvasivat arviointitilanteita yksilöllisiksi, jolloin erityisosaamista vaativia arviointitilanteita tuettiin moniammatillisella arvioinnilla. Myös kokemusasiiantuntijoiden näkemyksissä moniammatillisuuden perusteluna oli osaamisen varmistaminen. Kokemusasiiantuntijat painottivat, että perheen tilanteen ja tarpeiden tulisi määrittää sitä, keitä ammattilaisia tarvitaan mukaan arviointiin.

Kyllä mä näen itse tuon silleen että on tärkeä just, koska siellä perheessä selkeästi on monenlaista haastetta, niin tarvii kyllä siten monen eri alan edustajia arvioimaan sitä tilannetta ja että on osajia monesta suunnasta. (KA3)

Sekä esihenkilö-, ammattilais- että kokemusasiiantuntijahaastatteluisissa tunnistettiin tilanteita, joissa lasten, vanhempien ja ammattilaisten erilaiset lähtökohdat haastoivat osapuolten näkemyksiä. Täl-

löin eri ammattilaisten tuottama osaaminen ei välttämättä edesauttanut tilanteen ratkaisemista, vaan saattoi lisätä erilaisten tulkintojen mahdollisuutta ja siten arvioinnin kompleksisuutta. Eri ammattilaisten tuottaman osaamisen avulla voitiin kuitenkin muodostaa oikeanlainen tulkinta lapsen tilanteesta silloin, kun lapsen, perheen ja ammattilaisten näkemykset saivat tilaa ja tulkintoja voitiin testata.

Vastuun jakaminen

Esihenkilöiden, ammattilaisten ja kokemusasiiantuntijoiden aineistoissa toistui kysymys sosiaalityöntekijöiden vastuusta moniammatillisessa arvioinnissa. Sosiaalityöntekijälle laissa (SHL 36§) annettu prosessivastuu tarkoittaa sitä, että arviointi on yksittäisen sosiaalityöntekijän vastuulla, ja muut ammattilaiset antavat arviointiin konsultatiivisesti asiantuntemustaan perustehtävästään käsin. Vastuukysymysten epäselvyyksistä käytiin keskustelua esihenkilöiden, ammattilaisten ja kokemusasiiantuntijoiden haastatteluisissa. Esihenkilöiden ja ammattilaisten haastatteluisissa tuotiin esiin, että moniammatillinen yhteistyö ei poistanut sosiaalityöntekijän viimeisistä vastuuta arvioinnista.

Miten ymmärtää arvioinnin tekemisen, voidaan tehdä yhteistyötä ja verkostoissa tavata, mutta vastuu arvioinnista on kuitenkin meillä täällä. Perheneuvola, vaikka osallistuisi siihen, ei ole mukana arvioinnissa siinä mielessä, että olisi vastuussa siitä. (AM23)

Moniammatillinen yhteistyö saattoi kuitenkin johtaa siihen, että lopulta asiakkaan näkökulmasta oli epäselvää, kuka otti vastuun tilanteesta.

Tämmöisissä verkostopalaverissa missä on hirveästi porukkaa, niin mä olen ruvennut kutsuu niitä vastuunvälttelypalaveriksi (-- tavallaan jos siinä on liikaa porukkaa, niin kaikki aina olettaa että joku muu ottaa sen kopin. Ja lopputulema on se, että siinä oletetaan, että ne vanhemmat ottaa sen kopin. (KA2)

Näin ollen moniammatillinen yhteistyö hämärsi vastuukysymyksiä ja saattoi tuottaa asiakkaalle kokemuksen yksin jäämisestä elämäntilanteessaan.

Prosessin aikana muotoutuva yksilöllinen arviointi

Moniammatillisen arvioinnin tarvetta perusteltiin eri aineistoissa yksilö- ja tilannekohtaisilla tekijöillä, jotka tulivat ilmi prosessissa vähitellen. Eri aineistoissa puhuttiin siten usean ammattilaisen mukanaolosta yksilöllisen arvioinnin muotoutuisen kautta. Prosessissa muotoutuneiden tilannekohtaisten tekijöiden huomioiminen antoi mahdollisuuden sille, että perhe sai tarvitsemaansa tukea ja oikeat ammattilaiset ympärilleen. Arvioinnin päävastuullinen sosiaaliyöntekijä arvioi tapauskohtaisesti sitä, keitä muita ammattilaisia otettiin mukaan arviointityöskentelyyn. Mukaan ottamista edelsi erilainen pohdinta ja perustelu kunkin lapsen yksilöllisen tilanteen kontekstissa.

Kaikki kuviot on mahdollisia, arvioidaan vähän tilannekohtaisesti. Voidaan suunnitelmaa vaihtaa myös kesken selvityksen, kun rupeaa näyttämään, että tässä tarvitaankin tämmöistä, sitten voidaan vaihtaa tai ottaa lisää ihmisiä siihen. (AM18)

Alueellisten yhteistyökäytäntöjen muotoutuminen näkyi esihenkilö-

aineistossa niiden erittelynä. He puhuivat esimerkiksi niukkojen resurssien näkökulmasta siitä, ettei verkostoja lähdetäisi arviointiprosesseissa keino- tekoisesti rakentamaan, jos asiakkaalla oli jo luonnollisia verkostoja. Arviointiin osallistuvat tiimit, kuten monialainen palvelutarpeen arviointitiimi, kuvautuivat tarpeen mukaan hyödynnettävinä resursseina. Niistä saatava hyöty näyttäytyi päällekkäisen toiminnan purkamisena.

Eihän siinä ole mitään järkeä tehdä peräkkäin monia arviointeja ja päätyä samaan lopputulemaan, sitten täytyy miettiä, vaikka jossain verkostossa pitääkö lähestyä asiaa eri tavalla. (EH16)

Sekä organisaation sisällä että suhteessa muihin toimijoihin kuvattiin myönteisiä ja haasteellisia käytäntöjä. Ammatillaiset ja esihenkilöt tunnistivat lastensuojelulain ja sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen välisen jännitteen joissakin arviointitilanteissa. Tällöin ei ollut selvää, minkä lain mukaisesti arviointia vietin eteenpäin ja mitä palveluita asiakkaalle tulisi tarjota.

Niin oon kanssa siihen joskus sitten törmännyt, että on ollut erilaista näkemystä sitten lastensuojelun puolelta. Ja sitten sosiaalihuollon puolelta toivottais jo, että siirtyisi sitten lastensuojelun puolelle, kun ei ne tukitoimet enää riitä, mitä sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita on käytettävissä. (AM21)

Sen sijaan kokemusasiantuntijoiden aineistossa eri lakien pohjalta tapahtuvaa arviointia ei tunnistettu lainkaan.

Esihenkilöiden haastatteluissa tuli esiin kuntakohtaisia eroja arviointiprosessin

toimintakulttuureissa, kuten siinä, miten herkästi kokoonnuttiin lapsen asian äärelle.

Meillä oli kumpikin esimies, sekä lastensuojelun esimies että mun esimies palvelutiimistä, mä vähän vanhempana vedin sitä kokousta, me ollaan kyllä niin asiakaslähtöisiä, mä ihan ylpeänä, meidän alueella. Ei väistellä sitä, eikä väkisin koiteta siirtää lastensuojeluun, vaan haetaan sille oikea palvelu, mistä tämä saisi parhaan avun. (EH17)

Kokemusasiantuntijat puhuivat eri ammattilaisten osallistumisesta lapsen tilanteen arviointiin luottamuksen muodostumisen ja tunnekokemusten näkökulmasta, joita ammattilais- ja esihenkilöaineistoista ei tunnistettu. Prosessissa muotoutuvassa arvioinnissa tulisi ottaa huomioon moniammatillisissa neuvottelutilanteissa syntyvät tunnekokemukset ja tilanteiden sensitiivisyys.

Se, että rupeaa tulemaan tiimi, sen pitäisi olla, jos ollaan saatu lisää tietoa. Mun mielestä olisi hyvä, että olisi ensin työpari, jolla olisi mahdollisuus luoda luottamussuhde. Jos siihen tulee saman tien monta ihmistä ja tiimi, se saattaa säikäyttää ja nostaa defenssit pystyyn. Sanoisin, että ihan ensin työpari ja sitten katsoo, miten se työskentely siitä etenee. (KA4)

Prosessissa muotoutumisen näkökulmasta kokemusasiantuntijat perustelivat ammattilaisten yhteistyön tarvetta vahvasti lapsen tilanteesta johtuvilla tekijöillä. Ammattilaiset ja esihenkilöt puolestaan perustelivat moniammatillisen yhteistyön tarvetta prosesseissa organisatorisilla tekijöillä. Tällöin merkityksellistä oli vastuiden määrittely

sekä asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden huomioiminen.

JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä tutkimuksessa kysyttiin, miten moniammatillisuuden tarvetta perustellaan ja millaisia haasteita siinä tunnistetaan lapsen tilanteen arvioinnissa sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain rajapinnalla kokemusasiantuntijoiden, ammattilaisten ja esihenkilöiden näkökulmista. Eri näkökulmista tarkasteltuna moniammatillisen yhteistyön perustelut ja haasteet lapsen tilanteen arvioinnissa näyttäytyivät osin eri tavoin, osin yhdenmukaisesti. Lapsen tilanteen arviointi saattaa helposti muodostua kapea-alaiseksi, jos eri ammattilaisia ei ole mukana arviointiprosessissa tunnistamassa lapsen ja perheen monimutkaisia tilanteita ja tuentarpeita. Analyysi tuo näkyville, että moniammatillisuuden perusteluina arviointivaiheessa olivat monipuolisen tiedon kerryttäminen lapsen ja perheen tilanteesta ja osaamisen varmistaminen oikean tulkinnan muodostumiseksi lapsen ja perheen tilannetta koskien. (vrt. D'Amour ym. 2005; Mönkkönen ym. 2022; Nieminen ym. 2020.) Tällöin voidaan puhua kokonaisvaltaisemmasta arviointirakenteesta, jossa yksilön kannalta ratkaisevia päätöksiä tehdään yhdessä eri näkökulmia ja monipuolista tietoa yhdistäen ja analysoiden (Alfandari 2019; Jaakola 2020; Veistilä & Heino, tulossa), jolloin arvioinnissa on edellytyksiä tunnistaa virheellisten ajatuskehien syntymistä (vrt. Broadhurst ym. 2011).

Selkeissä tilanteissa lapsen tilanteen arviointia saattoi tehdä vain yksi amat-

tilainen. Moniammatillisen arvioinnin tarve oli puolestaan ilmeinen vaativissa ja komplekseissa asiakastilanteissa. Vaikka kokemusasiantuntijat ja esihenkilöt korostivat sosiaalityöntekijän roolia arvioinnissa, vahvistaa tutkimuksemme aikaisempaa ymmärrystä siitä, että yhden ammattiryhmän asiantuntijuus ei ole riittävää silloin, kun erilaisia vaikeuksia on kasaantunut lapsen ja perheen elämäntilanteessa (vrt. Morgan ym. 2019; Mönkkönen & Kekoni 2020).

Edelleen moniammatillisen yhteistyön perusteluiksi muodostuivat vastuun jakaminen ja yksilöllisen arvioinnin muotoutuminen prosessin aikana. Moniammatilliseen arviointiin liittyvää haastetta kuvattiin erityisesti vastuukysymysten epäselvyytenä. Usean ammattilaisen mukaan tulo saattoi johtaa vastuukysymysten hämärtymiseen arvioinnin aikana siten, ettei kukaan ottanut selkeää vastuuta. Vaikka moniammatillista arviointia periaatteessa kannatettiin laajasti, nähtiin tarvetta määrittää vastuun jakautumista arviointiprosessin aikana tarkemmin. Viimesijainen ja jakamaton vastuu arviointiprosessista on sosiaalityöntekijällä, koska ammatikunnalle on annettu valtuudet lapsen suojelemiseen ja sitä tukevaan päätöksentekoon. (esim. Dingwall ym. 2014; Molander 2016.) On kuitenkin aiheellista kysyä, ottaako sosiaalityöntekijä kyseenalaistamattomasti tämän roolin moniammatillisessa yhteistyössä. Tutkimuksemme tuo esiin arviointitilanteita, joissa vastuuta ei näyttänyt ottavan kukaan. Myös aikaisemmassa tutkimuksessa moniammatillisen yhteistyön haasteena on tunnistettu koordinoinnin puute, mikä aiheuttaa osaltaan vastuun hämärtymistä (Alatalo ym. 2017; Hultman ym. 2018). Koordinoinnissa

ei ole kysymys ainoastaan selkeistä ohjeista ja vastuun jakamisesta, vaan myös selkeiden moniammatillisten yhteistyörakenteiden muodostamisesta.

Esihenkilöt ja ammatillaiset kuvasivat moniammatillisia rakenteita asiakkaan ympärillä olevan verkoston tiedon hyödyntämisen näkökulmasta, jolloin voidaan päästä tiedon vaihdon tasolta tiiviiseen yhdessä toimimiseen, mikä on myös aiemmassa tutkimuksessa osoitettu (Isoherranen 2012; Mönkkönen ym. 2019). Kompleksisissa arviointitilanteissa hyödynnettiin laajimmin työparityötä sekä tiimin ja esihenkilön tukea. Joissakin kunnissa kerrottiin systeemisen tiimin tai moniammatillisen työryhmän tukevan arviointia. Tämä havainto vahvistaa aikaisempaa ymmärrystä siitä, että moniammatillinen työskentelyote vaatii verkostoyhteistyötä ja toimivia vuorovaikutussuhteita eri ammattilaisten välillä (Järvensivu 2020).

Yhteiseen työskentelyyn ei päästä, jos asiakas ei ole osallisena arvioinnissa, tai tietoa ja asiantuntijuutta ei yhdistetä asiakkaan eduksi (vrt. Juhila 2021). Moniammatillinen yhteistyö voi aiheuttaa asiakkaan näkökulmasta vaikeita tunnekokemuksia, kun sensitiivisistä asioista keskustellaan usean ammattilaisen läsnä ollessa ja jos arviointirakenne ei tue asiakkaan osallisuutta. Kokemusasiantuntijoiden näkökulmasta prosessissa muotoutuva arviointi otti paremmin huomioon lapsen ja perheen yksilölliset ja tilannekohtaiset tarpeet ja tunteet.

Moniammatillinen yhteistyö voi tarjota tukea arviointiprosessiin lapsiperheiden sosiaalityössä ja lastensuojelussa. Soteuudistuksen integratiivisissa tavoitteissa on kuitenkin hyvä huomioida, että ar-

viota tekevien kesken voi esiintyä epäselvyyttä toimivallasta ja tulkinnoissa moniammatillisesta työskentelystä (vrt. Hood 2014). Lapsen tilanteen arvioimisen jakaantuminen kahden eri lain ja erilaisten organisatoristen rakenteiden alle lisää osaltaan epäselvyyttä lapsen tilanteen arvioimisen käytäntöihin (Lamponen & Aarnio 2024). Huomionarvoista on kuitenkin se, että lapsen tilanteen arvioiminen sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain risteyskohdassa ei toiminut missään tämän tutkimuksen aineistossa moniammatillisuuden tarpeen perusteluna. Lainsäädännöllisellä kontekstilla ei siten ole juurikaan merkitystä tämän tutkimuksen näkökulman kautta tuotettujen tulosten kannalta.

Moniammatillisen lapsen tilanteen arvioinnin merkityksellisyyttä on korostettu kehittämistyössä (esim. Heinenon ym. 2018; Nikander ym. 2016; Petrelius ym. 2016), mikä tunnustetaan myös tässä tutkimuksessa monipuolisen tiedon ja osaamisen varmistamisen näkökulmista. Se ei kuitenkaan sellaisenaan takaa vastuullista toimintaa eikä laadukkaampia prosesseja tai päätöksiä, eikä estä virheellisiä tulkintoja lapsen ja perheen tilanteesta (vrt. Broadhurst ym. 2011). On tärkeää tunnistaa se, ettei ammattilaisjoukon kokoaminen yhteen itsessään tuota moniammatillista arviointia. Tutkimustulos vahvistaa aikaisempaa ymmärrystä siitä, että useiden ammattilaisten läsnäolo voi jopa heikentää lasten ja nuorten kokemaa osallisuutta (Cossar ym. 2016; Woolfson ym. 2010). Tutkimuksemme valossa moniammatillinen arviointi ei välttämättä huomioi asiakkaan tunnekokemusta ja tiedon sensitiivisyyteen liittyviä näkökulmia riittävästi. Merkityksellistä on jatkossa nostaa keskiöön

lapsen ja perheen yksilö- ja tilannekohtaiset tarpeet sekä vastuukysymysten määrittely moniammatillisessa arvioinnissa.

KIRJALLISUUS

- Aarnio, Noora & Pösö, Tarja (2023) Palvelutarpeen arviointi lastensuojelun rajapinnoilla asiakasnäkökulmasta - Nuorten ja vanhempien näkemyksiä. *Janus* 31 (3), 235–252. doi.org/10.30668/janus.122791
- Alatalo, Marja & Lappi, Kari & Petrelius, Päivi (2017) Lapsikeskeinen suojeleminen lastensuojelun perhetyössä ja perhekuntoutuksessa. Kohti monitoimijaista, yhteistä perhetyötä. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.
- Alfandari, Ravit (2019) Multi-professional work in child protection decision-making: An Israeli case study. *Children and Youth Services Review* 98, 51–57. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.11.003>
- Alho, Sirkka (2021) Kollektiivinen asiantuntijuus ja monitoimijainen yhteistyö aikuissosiaalityössä. Teoksessa Aila-Leena Matthies, Anu-Riina Svenlin, Kati Turtiainen & Sirkka Alho (toim.) *Aikuissosiaalityö: Tieto, käytäntö ja vaikuttavuus*. Gaudeamus, 69–85.
- Appleton, Jane & Terleksi, Emmanouela & Coombes, Lindsey (2015) Implementing the strengthening families approach to child protection conferences. *The British Journal of Social Work* 45 (5), 1395–1414. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bct211>
- Barbour, Rosaline (2005) Making sense of focus groups. *Medical Education* 39 (7), 742–750. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2929.2005.02200.x>
- Berrick, Jill & Chambers, Jaclyn (2020) Preventing and responding to errors in US child protection. Teoksessa Kay Biesel, Judith Masson, Nigel Parton & Tarja Pösö (toim.) *Errors and mistakes in child protection*. Bristol: Policy Press, 235–254.

- icypress/9781447350705.003.0013
- Blomberg, Helena & Kroll, Christian & Meeuwisse, Anna (2013) Nordic social workers' assessments of child welfare problems and interventions: A common model in child welfare? *European Journal of Social Work* 16 (3), 311–326. <https://doi.org/10.1080/13691457.2012.685700>
- Brandon, Marian & Belderson, Pippa & Warren, Catherine & Gardner, Ruth & Howe, David & Dodsworth, Jane & Black, Jane (2008) Analysing child death and serious injury through abuse and neglect: What can we learn? A biennial analysis of serious case Reviews 2003–2005. Nottingham: Department of Children, School and families.
- Braun, Virginia & Clarke, Victoria (2022) Thematic analysis: A practical guide. Los Angeles: Sage.
- Broadhurs, Karen & Holt, Kim & Doherty, Paula (2011) Accomplishing parental engagement in child protection practice? A qualitative analysis of parental-professional interaction in pre-proceedings work under the Public Law Outline. *Qualitative Social Work* 11 (5), 517–534. <https://doi.org/10.1177/1473325011401471>
- Cossar, Jeanette & Brandon, Marian & Jordan, Peter (2016) “You’ve got to trust her and she’s got to trust you”: Children’s views on participation in the child protection system. *Child & Family Social Work* 21 (1), 103–112. <https://doi.org/10.1111/cfs.12115>
- D’Amour, Danielle & Ferrada-videla, Marcela & San Martin Rodriguez, Letica & Beaulieu, Marie-Dominique (2005) The conceptual basis for interprofessional collaboration: Core concepts and theoretical frameworks. *Journal of Interprofessional Care* 1, 116–131.
- Darlington, Yvonne & Feeney, Judith & Rixon, Kylie (2005) Interagency collaboration between child protection and mental health services: Practices, attitudes and barriers. *Child Abuse & Neglect* 29, 1085–1098. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2005.04.005>
- Dingwall, Robert & Eekelaar, John & Murray, Topsy (2014) *The Protection of Children*. New Orleans: Quid Pro Books.
- Gambrill, Eileen (2012) *Critical thinking in clinical practice: Improving the quality of judgments and decisions*. New York: Wiley.
- Hallintolaki 434/2003, <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/20030434>.
- Heinonen, Olli-Pekka & Ikonen, Anna-Kaisa & Kaivosoja, Matti & Reina, Timo (2018) Yhdyspinnot yhteiseksi mahdollisuudeksi – Selvitys lapsi- ja nuoriso- ja perhepalveluiden toteuttamiseen liittyvistä yhdyspinnoista muuttuvassa toimintaympäristössä. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 8/2017. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3904-2>
- Helm, Duncan (2016) Sense-making in a social work office: an ethnographic study of safeguarding judgements. *Child and Family Social Work* 21 (1), 26–35. <https://doi.org/10.1111/cfs.12101>
- Herbert, James & Ghan, Nicholas & Salveron, Mary & Walsh, Wendy (2021) Possible factors supporting cross-agency collaboration in child abuse cases: A scoping review. *Journal of Child Sexual Abuse* 30 (2), 167–191. <https://doi.org/10.1080/10538712.2020.1856994>
- Hood, Rick (2014) Complexity and integrated working in children’s services. *British Journal of Social Work* 44 (1), 27–43. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcs091>
- Hood, Rick (2018) *Complexity in Social work*. London: Sage. <https://doi.org/10.4135/9781529714579>
- Holland, Sally (2004) *Child and family assessment in social work practice*. London: Sage
- Hultman, Elin & Forkby, Torbjörn & Höjer, Staffan (2018) Professionalised, hybrid, and layperson models in Nordic child protection: actors in decision-making in out of home placements. *Nordic Social Work Research* 10 (3), 204–218. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2018.1538897>
- Isoherranen, Kaarina (2005) Moniammatillinen yhteistyö. Porvoo: WSOY.
- Isoherranen, Kaarina (2012) Uhka vai mahdollisuus – moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Jaakola, Anne-Mari (2020) *Lapsen tilanteen arviointi lastensuojelun sosiaalityössä*. Publications of the University of Eastern

- Finland Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 229. Kuopio: Itä-Suomen yliopisto.
- Janssens, Astrid & Peremans, Lieve & De-boutte, Dirk (2010) Conceptualizing collaboration between children's services and child and adolescent psychiatry: A bottom-up process based on a qualitative needs assessment among the professionals. *Clinical Child Psychology and Psychiatry* 15 (2) 251–266. <https://doi.org/10.1177/1359104509340651>
- Jent, Jason & Eaton, Cyd & Knickerbocker, Lauren & Lambert, Walter & Merrick, Melissa & Dandes, Susan (2011) Multidisciplinary child protection decision making about physical abuse: Determining substantiation thresholds and biases. *Children and Youth Services Review* 98, 56–57.
- Juhila, Kirsi & Raitakari, Suvi & Caswell, Dorte & Dall, Tanja & Wilińska, Monika (2021) From a collaborative and integrated welfare policy to frontline practices. Teoksessa Kirsi Juhila, Tanja Dahl, Christopher Hall & Juliet Korprowska (toim.) *Interprofessional Collaboration and Service Users*. Bristol: Bristol University Press. <https://doi.org/10.46692/9781447356653.002>
- Järvensivu, Timo (2020) *Managing Networks. Learning, Working and Leading Together*. Helsinki: BoD - Books on Demand.
- Kataja, Kati (2012) *Lapsuuden rajoilla: normaalin ja poikkeavan määrittäminen huostaanottoasiakirjoissa*. Turku: Turun yliopisto, Koulutussosiologian tutkimuskeskus RUSE.
- Kekoni, Taru & Mönkkönen, Kaarina & Hujala, Anneli & Laulainen, Sanna & Hirvonen, Jukka (2019) *Moniammatillisuus käsitteenä ja käytäntönä*. Teoksessa Kaarina Mönkkönen, Taru Kekoni & Aini Pehkonen (toim.) *Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla*. Helsinki: Gaudeamus.
- Klein, Julie Thompson (2010) A taxonomy of interdisciplinarity. Teoksessa Robert Frodeman, Julie Thompson Klein & Carl Mitsham (toim.) *The Oxford handbook of interdisciplinarity*. Oxford: Oxford University press.
- Laajasalo, Taina (2020) (toim.) *Miten toteutuu väkivaltaa kokeneen lapsen psykososiaalinen tuki?: Tuki ja hoitomuodot sekä potentiaalisten lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten tekijöiden ehkäisevä kuntoutus*. THL raportit 17/2020. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-587-2>
- Lamponen, Tuuli & Aarnio, Noora (2024) Social workers' assessment of a child's need for services as 'craftwork' practice. *Journal of Social Work Practice* 38 (2) 129–142. <https://doi.org/10.1080/02650533.2024.2302603>
- Lappalainen, Tiina (2014). *Asiakkaiden osallistumisen edellytykset – yhteistä ymmärrystä etsimässä*. Teoksessa Anna Metteri, Heli Valokivi & Satu Ylinen (toim.), *Terveys ja sosiaalityö*. Jyväskylä: PS-kustannus, 83–93.
- Lastensuojelulaki (417/2017), <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>.
- Mack, Judith & Wanderer, Sina & Keitel, Janin & Bittner, Jana & Herrmann, Elisabeth & Ehrlich, Stefan & Roessner, Veit (2017) Better together? Cooperation between youth welfare office and child and adolescent psychiatry: A methodological approach. *Children and Youth Services Review* 79, 44–49. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.05.019>
- Molander, Anders (2016) *Discretion in the Welfare State*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315450483>
- Morgan, David (1997) *Focus groups as qualitative research*. A Sage University Paper. *Qualitative Research Method Series* 16. London: Sage. <https://doi.org/10.4135/9781412984287>
- Morgan, Sonia & Pullon, Susan & Garrett Susan & McKinley, Eileen (2019) *Interagency collaborative care for young people with complex needs: Front-line staff perspectives*. *Health Soc Care Community* 27, 1019–1030. <https://doi.org/10.1111/hsc.12719>
- Munro, Eileen (2005) A systems approach to investigating child abuse deaths. *British Journal of Social Work* 35, 531–546. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bch194>
- Munro, Eileen (2011) *The review of child protection: A child-centered system*. London: HM Stationery Office.

- Munro, Eileen (2019) Decision-making under certainty in child protection: Creating a just and learning culture. *Child & Family Social Work*, 24(1), 123–130. <https://doi.org/10.1111/cfs.12589>
- Muukkonen, Tiina (2016) Luottamus lastensuojelussa – monitoimijaisen yhteistyön rakentuminen. Teoksessa Mirja Satka, Ilse Julkunen, Aino Kääriäinen, Ritva Poikela, Laura Vierula & Heidi Muuri- nen (toim.) Käytäntötutkimuksen taito. Kustannuspaikka tuntematon: Heikki Waris -instituutti ja Mathilda Wrede -in- stitutet, 227–261.
- Mönkkönen, Kaarina (1996) Asiantuntijas- ta asiantuntijaksi. Teoksessa Anna Metteri (toim.) Moniammatillisuus ja sosiaalityö. Helsinki: Oy Edita Ab, 51–66.
- Mönkkönen, Kaarina & Kekoni, Taru (2020) Monitoimijaisuus työnteki- jän voimavarana ja haasteena. Teoksessa Anneli Hujala & Sirpa Taskinen (toim.) Uudistuva sosiaali- ja terveysala. Tampe- re: Tampere University Press, 215–240.
- Mönkkönen, Kaarina & Kekoni, Taru & Jaakola, Anne-Mari & Profiam Sosiaa- lipalvelut Oy henkilöstö & Pehkonen Aini (2019) Kohti monitoimijaista kehittä- mistä. Teoksessa Kaarina Mönkkönen, Taru Kekoni & Aini Pehkonen (toim.) Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalal- la. Helsinki: Gaudeamus, 112–148.
- Mönkkönen, Kaarina & Hyvärinen, Marja- Leena & Kekoni, Taru & Jaakkola, Jenni & Tiilikainen, Elisa (2022) Moniammat- tillinen tiedonmuodostus - neuvottelua välitilassa. *Janus* 30 (3), 232–250. <https://doi.org/10.30668/janus.115200>
- Nieminen, Irja & Vierula, Tarja & Paavi- lainen, Eija & Pösö, Tarja (2020) Mo- niammatillisuus lapsi- ja perhepalveluis- sa. *Janus* 28 (3), 237–253. <https://doi.org/10.30668/janus.80147>
- Nikander, Jussi & Tuominen-Thuesen, Minna (2016) Sosiaali- ja terveydenhuol- lon kansallinen kehittämissuunnitelma (KAS- TE 2012–2015) ulkoinen arviointi. Lop- puraportti. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 16/2016. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3800-7>
- O'Sullivan, Terrence (2011) Decision mak- ing in social work. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Petrelus, Päivi & Tulensalo, Hanna & Jaakola, Anne-Mari & Hietämäki, Jo- hanna (2016) Lapsen elämäntilanteen ja tuen tarpeiden lapsikeskeinen, mo- nitoimijainen arviointi: Tietoa lasten- suojelun kehittämisen pohjaksi. THL työpäpaperit 33/2016. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-749-7>
- Pösö, Tarja (2010) Havaintoja suomalaisen lastensuojelun institutionaalista rajasta. *Janus*, 18 (4), 324–336.
- Rautio, Susanna (2014) Kumppanuus ja moniammatillinen yhteistyö neuvolan perhetyössä. *Sosiaalilääketieteellinen Ai- kakauslehti* 51, 191–202.
- Reeves, Scott & Xyrichis, Andreas & Zwa- renstein, Merrick (2018) Teamwork, col- laboration, coordination, and network- ing: Why we need to distinguish between different types of interprofessional prac- tice. *Journal of Interprofessional Care* 32 (1), 1–3. <https://doi.org/10.1080/13561820.2017.1400150>
- Richardson, Sue & Asthana, Sheena (2006) Inter-agency information sharing in health and social care services: The role of professional culture. *British Journal of Social Work* 36, 657–669. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bch257>
- Shlonsky, Aron & Benbenishty, Rami (toim.) (2014) From evidence to outcomes in child welfare. New York, Oxford Uni- versity Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199973729.001.0001>
- Schneider, Anselm & Wickert, Christopher & Marti, Emilio (2017) Reducing com- plexity by creating complexity: A systems theory perspective on how organizations respond to their environments. *Journal of Management Studies* 54 (2), 182–208. <https://doi.org/10.1111/joms.12206>
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, <https://fin- lex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141310>.
- Thompson, Kellie (2013) Multi-agency information practices in children's ser- vices: The metaphorical jigsaw and professionals' quest for a 'full picture'. *Child and Family Social Work*, 18, 187– 197. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2011.00821>
- Veistilä, Minna & Heino, Eveliina (tulossa) Lapsen palvelutarpeen arvioinnin johta- minen sosiaalipalveluorganisaatioissa. Fo- cus Localis.

- Widmark, Catharin & Sandahl, Christer & Piuva, Katarina & Bergman David (2013) Parents' experiences of collaboration between welfare professionals regarding children with anxiety or depression - an explorative study. *International Journal of Integrated Care* 13 (4). <https://doi.org/10.5334/ijic.986>
- Wilkinson, Sue (1998) Focus group methodology: A review. *International journal of social research methodology* 1 (3), 181–203. <https://doi.org/10.1080/13645579.1998.10846874>
- Woolfson, Richard & Heffernan, Emma & Paul, Marianne & Brown, Morven (2010) Young people's views of the child protection system in Scotland. *British Journal of Social Work* 40 (7), 2069–2085. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcp120>
- Yliruka, Laura & Vartio, Riitta & Pasanen, Kaisa & Petrelius, Päivi (2018) Monimutkaiset ja erityistä osaamista edellyttävät asiakastilanteet sosiaalityössä: Valtakunnallisen kyselyn tuloksia. *THL työpäpaperit* 16/2018. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-117-1>

ENGLISH SUMMARY

TUULI LAMPONEN & NOORA AARNIO & MINNA VEISTILÄ: Justifications and challenges of multiprofessional cooperation in assessing the child's situation

This article examines how the need for multiprofessional cooperation is justified when assessing the child's situation at the interface of child protection. While the assessment is carried out by professionals in social welfare services or a social worker with public authority, other professionals and a close network are involved. A perspective on the justifications and challenges of multiprofessional cooperation when assessing the child's situation was formed from interviews with experience experts, professionals and supervisors. The justifications for the multiprofessional cooperation were: the accumulation of versatile information about the child's situation, ensuring competence to form the correct interpretation, sharing responsibility and forming an individual assessment during the process. Multiprofessional cooperation is weakened by the complex structures of the assessment, the ambiguities of responsibility issues and the overly straightforward pursuit of consensus. Accumulation of sufficient information, functioning structures and coordination, on the other hand, support multiprofessional cooperation, so that working can become close cooperation and the evaluation structure more comprehensive.